

Příběh „syrského Henry Millera“

Lajkujte mě a smrt se vám vyhne

Jeden osud uprostřed krize. Syřan Aboud Saeed proslul statusy na Facebooku, v nichž popisoval svět — a válku. Když mu v roce 2013 vyšla v Berlíně kniha Nejchytřejší muž z Facebooku, kritika hovořila o novém Henrym Millerovi či Bukowském. Aboud získal toho roku v Německu politický azyl. Česká spisovatelka žijící v Berlíně vypráví, jak se s ním setkala.

text Dora Kaprálová

Prolog. Poprvé jsem Abouda Saeeda zahlédla letmo předloni na narozeninách německé kamarádky Julie z Kreuzbergu. Muselo to být krátce po jeho přeletu do Berlína. Na oslavě byl Aboud obklopen bledými dívkami, kouřil v křesle a mlčel. Vedla jsem tuším s nějakým zkrachovalým americkým profesorem filozofie nesmyslně intelektuální řeč o Derridovi, kterého jsem četla ledabyly a bůhví jestli. A pak jsem radši odjela na kole domů.

Král internetu. Typický prosincový den v Berlíně, rok 2015. Mrholí; tři stupně nad nulou. Obyvatelé berlínské čtvrti Friedrichshain kráčejí kolem desáté ráno s unavenými výrazy neznámo kam. Pákistánský majitel zdejšího bistra pouští arabskou hudbu o poznání hlasitěji a se skelným pohledem zírá doblba. Omáčky z falafelů stékají na hipsterské brady australských hostů.

V takovém bezčasí klopýtám kolem bistra po Grünberger Strasse s fotografkou Natašou.

Míříme za syrským emigrantem, spisovatelem Aboudem Saeedem. Jeho německá nakladatelka Nikola Richterová tvrdí, že je novodobým Henrym Millerem. Přesněji řečeno Henrym Millerem internetu. Ještě přesněji králem internetu. Nakonec titul jeho prvotiny Nejchytřejší muž z Facebooku to vlastně sám tak trochu předjímá.

Pábitel. 3. ledna 2013. Aboud píše v severosyrském městě Manbidž na svou facebookovou profilovou stránku:

Kamarád se mě ptá: „Jak můžeš napsat na svůj profil ‚mrdat‘?“

„Můj příteli, když na svou fb zeď nepsáš napsat ‚mrdat‘, jak by tě vůbec mohl vzrušovat režim?“

Aboudův status lajkují vzápětí přes tři stovky followerů. „Za oknem právě bouchla bomba, ale já jsem vybuchl smíchy. Aboude, zabíjíš mě humorem,“ odpovídá jeden z Aboudových pravidelných čtenářů.

Že jsou Facebook, Twitter a YouTube pro válkou zmítaný arabský svět ventilem svobodného smýšlení, není nic překvapivého.

Jenže Aboudovy statusy jsou jiné. Všední válečnou realitu posunul

ABOUD POSUNUL VÁLEČNOU REALITU DO SUROVĚ INTIMNÍHO MIKROSVĚTA KRÁTKÝCH PRÓZ.

jako jeden z prvních, ryze facebookových syrských autorů do surově intimního mikrosvěta krátkých próz, které lavírují na pomezí vtipné politické lyriky, básnivě temné provokace a nekorektně šovinistických glos. Aboud v textech svévolně mění identitu, stává se přeludem, okolí se mu proměňuje v krutý svět absurdit, v němž se on sám stává ironickým diktátorem, klaunem i smutným dítětem. Píše o tom, jak naučit svou milovanou matku správně šlukovat cigarety, jak zvěčnit její umělohmotné papuče; papuče, které jsou důležitější než jakákoliv diktatura, než Asad, než bikiny evropské pornohvězdy. Píše o tom, jak donutit jakoukoliv dívku, aby jemu, kováři z Manbidž a nejchytřejšímu muži Facebooku, vyznala ve virtuálním světě lásku. Je antihrdinou, pábitelským fabulátorem, co nikdy neletěl letadlem, nikdy neřídil auto, co v životě přečetl šest knih, nikdy nebyl v divadle a žije v jediné místnosti se sedmi sourozenci.

Na jaře 2011 napíše Aboud jeden z nejsilnějších statusů, nejen o válce:

„To dítě, které se drží před domem matky za sukně, pláče a nařiká: ‚Mami, pojďme domů... Pojďme domů, jinak mí sourozenci umřou docela sami!‘ To dítě jsi ty.“

Libanonské noviny Annahar o Aboudovi napíší na konci prosince 2012: „Otevřít si Facebook, aniž byste poznali Abouda Saeeda, to je jako přijet do Paříže, aniž byste viděli Eiffelovu věž.“

V dílně a na síti. Facebookový účet si syrský Henry Miller založil krátce před arabským jarem a válkou v Sýrii, roku

2009.

Vrátil se tehdy do Manbidž z Libanonu, kde pracoval šest let v továrně. Vrátil se do domku ovdovělé maminky, hrdinky nejméně třetiny mikropříběhů. K životu a práci v dílně si jen nově pořídil laptop a připojil se k síti.

Zapsal se na univerzitu kvůli nějaké dívce bez šátku. Krátce nato začala válka, která trvá dodnes. Univerzity se zavřely a Aboudovi se naplno otevřel paralelní svět internetu. Od ledna 2011 začal psát na Facebook desítky textů denně, psal i v kovářské dílně, psal, aby žil. Anebo naopak.

Odmítl vstoupit do armády. Třikrát ho v Manbidži chytili a třikrát musel podplatit pohůnky, aby měl pokoj.

Přišel o doklady. Psal. Od konce roku 2012 už ani nepracoval, dílna byla zavřená. Psal a současně jeho texty začali fanoušci překládat do němčiny, angličtiny a španělštiny. Psal, zatímco rakety dopadaly na Manbidž den co den a výpady elektřiny byly čím dál častější. Jeho zápisy utichly v březnu 2013, kdy bylo město nejen pod palbou Asadova vojska, ale nově také Islámského státu.

Kdo je Aboud? Talentovaný autodiakt, nebo pseudonym nějakého zavedeného arabsky píšícího literáta? Žije ještě? Žije vůbec? Tohle zajímalo i reportéra ZDF. Když v březnu před dvěma lety Aboudovy statusy utichly, vypravil se ho najít.

Z cesty německé televize vznikla vtipně absurdní reportáž, nápadně podobná Aboudovým statusům.

Ponožky reportéra ZDF. Reportér projíždí zničeným městem velikosti Olomouce a ptá se na Abouda.

Nikdo nic neví, až se na Abouda zeptá nakonec samotného Abouda. Ten je před kamerou zaskočený, nechce nic říkat, stydí se...

Po chvíli souhlasí a setkají se v kavárně; ne, domů reportéra nechce vzít, nikdo přece doma neví, že píše.

Pohádá se na ulici se svým bratrem, který mu nevěří, že mu v Německu vychází kniha. O válce Aboud taky nechce mluvit, válka pro něj, nejchytřejšího muže Facebooku, přestává být tématem, kdykoliv mu zavolá nějaká dívka. Žádná dívka mu ale nezavolá. A tak

Aboud svolí, aby ho reportér navštívil v domě, který v knize popisuje jako malý kamrlík pro osm členů rodiny; kamrlík, v němž žije společně se sourozenci a kde jeho maminka neustále kouří.

Druhý den Aboud otvírá reportérovi dvoukřídlé dřevěné dveře buržoazně vyhlížejícího bytu. Aboud – fabulátor. Oblečený v citronově žlutém svetru a bílé límcové košili. Aboud – slušnost a úhlednost sama. Kamera sleduje Abouda do jedné z místností, kde na koberci sedí asi sedmdesátiletá maminka v šátku. Nekouří, dokonce nikdy nekouřila, a na otázku, zda ví, že její syn o ní píše populární statusy, odpoví bezelstně: „O mém synovi mi nikdo nic nevyprávěl.“

Aboud později v Berlíně se svým typickým humorem dodal, že ponožky německého reportéra byly nejspíš nasáklé válečným strachem. Tak intenzivně, až maminka dramaticky zašepkala: „Nevěř mu, Aboude. Takový člověk nemůže být z Německa. Lže. Němci by přece nohy tolik nesmrděly.“ Tohle samozřejmě v reportáži ZDF nebylo. Spisovatel Aboud Saeed se naopak v záběrech jeví jako slušný ženich z Manbidž...

V létě 2013 vyšla v Berlíně z Aboudových statusů již zmíněná kniha Nejchytřejší člověk Facebooku. Přes

německou ambasádu v Mnichově získal tehdy třicetiletý syrský prozaik povolení k autorskému čtení. Zbývalo mu rozloučit se s rodinou, dojet v listopadu roku 2013 pěšky k hranicím Turecka a ilegálně je překročit...

Aboudova prvotina mezitím vyšla také v anglickém a španělském překladu.

V listopadu 2015 se v podobě divadelní adaptace objevila na divadelní scéně Ballhaus. Kromě toho Aboud Saeed získal v Berlíně roční autorské stipendium, vydal druhou prózu, dokončuje komediální román a od listopadu je pravidelným dopisovatelem respektovaného časopisu VICE.

Berlín, exil, prázdný sál. Tak tedy typický prosincový den v Berlíně, konec roku 2015. Mrholí; tři stupně nad nulou, půl jedenácté dopoledne, Friedrichshain. Kým je autor Aboud Saeed po dvou letech berlínského exilu? Je týmž rafinovaně prostým provokatérem a současně slušným chlapcem z reportáže ZDF?

Dveře nám s Natašou otvírá unavený, nevyspalý muž. Dvaatřicetiletý Aboud Saeed. Nepříliš dobrou angličtinou, jejíž gramatiku ve své empatii a lenosti okamžitě přebírám, nás pozve do jednoho ze tří prázdných pokojů

měšťanského bytu. Bytu, který mu pronajal majitel domu a nadšený čtenář jeho dvou knih. Ale není to jen další pábení?

Než jsme se sem vypravily, napsal mi Aboud, ať přijdeme nejdřív v půl jedenácté. Že do desíti dopoledne spí, protože po půlnoci chodívá pravidelně do nočního klubu na Revaler Strasse.

Usadíme se do pohodlné lenošky a posloucháme tak trochu z donucení arabskou hudbu. Zapínám diktafon.

Ráda bych se ptala, ale na stole má Aboud otevřený laptop a arabská hudba je tak hlasitá, že se každé druhé slovo ztrácí v šumu. Aboud sedí zpřímá, mhouří oči, kouří a paralelně chatuje na Facebooku.

Přemýšlím, že bych se natáhla na gauč nebo si skočila pro oběd. Abych ho vyprovokovala, zeptám se, zda k němu můžu přivést pár syrských sedmnáctiletých sirotků, kteří mají můj mobil a často mi volávají. Aboud mi rozumí tak napůl, ale říká, že nechce proboha žádné sirotky, je tady sám sirotkem. A pak, že o politice se se mnou rozhodně bavit nebude, protože kdo je, aby pronášel moudra? Je Aboud, prostý kovář z Manbidž.

Tohle říkal už v reportáži ZDF. Rozumět mu ovšem moc není.

Prosím ho, aby už konečně vypnul

tu hudbu. Venku mrholí, Nataša zívne, přehodí si nohu přes nohu. Aboud vypne hudbu a jde nám uvařit kávu. Vráti se. Napijeme se. Ubalí si cigaretu s hašišem, a jako by teprve teď zpozoroval, že není v pokoji sám. Řekne najednou docela mile, že si mou tvář vybavuje. Já tu jeho vlastně taky. Z těch dávných narozenin Julie.

„Jste nějaké neuvolněné,“ říká Aboud už zase lehce arogantně, ruce zkřížené na prsou.

Teprve teď si všimnu, jak je sám nervózní...

„Podívej se na mě, jak jsem spokojený, klidný a spontánní,“ pokračuje.

„Jsem stokrát spokojenější, klidnější a spontánnější než ty,“ odpovídám potouchle. Aboud si promne oči. Krunýř praskne. Zasmějeme se. Konečně. Když se ho zeptám, jestli by chtěl pracovat jako kovář, zvázní. „Jasně, hned jak se naučím německy.“

Svému psaní moc smyslu nepřikládá. To, že ho nakladatelka srovnává s Henrym Millerem, mu připadá trochu přehnané. Může v tom být falešná skromnost, ale já mu věřím. Dokonce i to, že potřebuje k psaní ještě pracovat, a že i když právě pro časopis VICE zábavně bonvivánsky popisuje nezávazné noční flirty a celou tu bezbřehost podivného berlínského ráje, mluví současně ještě o něčem jiném. O situaci cizince.

O chvíli později zavolá na Aboudův laptop starší bratr z tureckého utečeneckého tábora. Aboudovy oči se rozzáří. Drmolí, ukazují nás bratrovi, zubíme se do monitoru, přehnaně máváme. Bratr se mě zeptá, jak dlouho u Abouda zůstanu. „Už navěky,“ odpovídám zlehka a dívám se přitom na hodinky.

Líbí se mi, když se život na chvíli změní v krátký facebookový status, napadá mě, ale nepřekládám to. Aboud si ubalí dalšího jointa. Ukazuje nám svůj úplně první laptop, jediné zavazadlo, se kterým do Berlína v listopadu 2013 přiletěl.

Laptop s rozbitou klávesnicí.

Demonstrativně nám pak popisuje kouzlo otevřených vztahů a ptá se nás, zda máme taky nějaké ty otevřené vztahy s muži. Říkám významně, že máme s Natašou dohromady už čtyři děti. Aboud polkne, ubalí si další

Úspěšný spisovatel. V němčině vychází už třetí dotisk první i druhé knihy Abouda Saeeda. Obě knihy vyšly i mimo Německo: druhá kniha například v Dánsku a Brazílii, a v arabštině v Libanonu v prestižním nakladatelství Hachette Antoine.

cigaretu: „Opravdu?“ zakašle: „Jakože, jakože ty děti máte spolu?“

Znovu polkne. „A kdy se začneš ptát?“ zeptá se Aboud pořád ještě v rozpacích napáleného chlapečka.

„Jsi v Berlíně šťastný?“ zeptám se.

Aboud opět zvázní. „No jo, šťastný, šťastný... Němci jsou ke mně přátelští. Když ale chceš někoho navštívit, musíš mu nejdřív dvakrát napsat, pak zavolat a teprve pak si na tebe udělá termín. ‚Moment, přijď 16. března 2017 v 18:00.‘ Copak ale vím, co se mnou bude za dva roky? Když budu mrtvej, nepřijdu. Lidi si tady pomáhají. Hodně. Ale málokdy jako člověk člověku. Pomáhají si jako Němci invalidům, jako Němci africkým školákům, jako Němci Syřanům...“

Líbí se mi, když se život na chvíli změní z krátkého facebookového statusu do statusu obnažených saunařských hovů. „A co ty?“ potáhne Aboud: „Copak ty seš tady šťastná?... No schválně. Co si v tuhle vteřinu přeješ ze všeho nejvíc?“

Uvědomuji si přes všechnu veselost, že je to celkem smutné setkání. Asi proto, že venku mrholí a my tady sedíme jako nějakí tři prosincoví brouci. „No,“ říkám, „možná bych si právě přála potáhnout z té hašišové cigarety, po letech.“

Potáhneme si. Prohlížíme si pak dlouze sedm knih v arabštině a prohlížíme si taky skleněnou kouli s krajinou, ve které sněží.

V kouli harmonicky sněží, venku za okny mrholí...

Napadá mě, že měl Aboud vlastně kliku, štěstí v neštěstí, které ho podivně dopravilo až sem coby importovaného syrského literáta... Je to vlastně takový talentovaný naturščik, nebo spíš talentovaný chlapec, opakují si. Ano. Chlapec, chlapec... Stávám se v logice této své předchozí myšlenky Aboudovou maminkou. „Jsem krásný?“ zeptá se mě Aboud se skelným pohledem. „Ano, vypadáš trochu jako čert,“ říkám. Jenže místo „čert“ říkám „devil“, a to je přece ďábel. Aboudova tvář zklamaně potemní.

Nataša dál fotí spisovatele Abouda Saeeda. Než odejdeme, uvaříme si ještě další kávu a vyrazíme střízlivě do berlínské reality.

Epilog. Když od Abouda Saeeda odcházíme, připadá mi svět navzdory mrholení už zase docela vlídný. Obyvatelé berlínské čtvrti Friedrichshain krácejí kolem čtvrté odpoledne s milými výrazy za svými mimořádnými cíli.

Pákistánský majitel zdejšího bistra pouští arabskou hudbu o poznání tišeji a se zasněným pohledem hledí k nebi. Omáčky z falafelů stoupají duchaplně z hipsterských brad australských hostů zpátky do falafelů.

Piš, jako bys hrál na klavír v obrovském, vyprázdněném sále, píše Aboud Saeed v jednom ze svých statusů.

Pišu.

Pišu tuhle reportáž, jako bych hrála na klavír v obrovském, vyprázdněném sále.

Svět totiž je sám o sobě obrovský vyprázdněný sál.

Ne pro masy migrantů, jak by bylo svůdné a kýčovitě napsat.

Pro konkrétního člověka, pro cizince emigranta.

A je jedno, zda se píše rok 1938, 1968 nebo 2015.

A zvlášť pak pro emigranta-spisovatele bez dokonalé znalosti jazyka země, ve které má žít.

Pro Abouda Saeeda třeba. ●

Autorka je spisovatelka, literární kritička a televizní scenáristka. Od roku 2007 žije s rodinou v Berlíně.